

GORENJEC

Političen in gospodarski list.

Stane za Kranj z dostavljanjem na dom 4 K, po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K, za Nemčijo 4 marke, za Ameriko 2 dolarja. Posamezne številke po 10 vin. — Na naročbe brez naročnine se ne ozira. — Uredništvo in upravnništvo je v hiši števil. 173. — Izdajatelj: Tiskovno društvo v Kranju. — Odgovorni urednik: Ciril Mohor. — Rokopisi naj se ne pošiljajo prepozno.

Izhaja vsak petek
: ob petih zvečer :

Inserati se računajo za celo stran 50 K, za pol strani 30 K, za četrt strani 20 K. Inserati se plačujejo naprej. Za manjša oznanila se plačuje za petil-vrsto 10 vin., če se tiska enkrat, za večkrat znaten popust. — Upravnništvo naj se blagovoljivo pošiljati naročnina, reklamacije, oznanila, sploh vse upravne zadeve, uredništvu pa dopisi in novice. — Dopisi naj se izvolijo frankirati. — Rokopisi se ne vračajo.

Zmaga S. L. S. stranke pri volitvah deželnega poslanca v mestni skupini Kamnik — Radovljica — Tržič.

Dobili so glasov:

	Dr. Gregorič	Marinček
v Kamniku	215	96
v Radovljici	71	38
v Tržiču	76	66
skupaj	362	200

Dr. V. Gregorič je bil tedaj izvoljen za poslanca s 162 glasov večine.

Preobrat v naši domači politiki.

Izvolitev poslanca dr. Gregoriča v mestni skupini Kamnik - Tržič - Radovljica nas ni presenetila. Kdor je opazoval politični razvoj na Kranjskem tekem zadnjih par let, je videl, da se med meščanstvom pripravlja polagoma popolen preobrat. Meščani obračajo hrbet liberalni stranki. Kdor ni vrjel tega do sedaj, ga je prepričal o tem izid gorenjske nadomestne volitve. Celih 162 glasov večine ima g. dr. Gregorič! Pri taki večini lahko rečemo, da je ta mandat izgubljen za vedno za liberalno stranko.

S tem se je na Kranjskem v politični konstelaciji precej izpremenilo. Doslej je imela liberalna stranka vse mestne mandate v rokah. Repenčila se je, kakor bi bila edino ona zmožna braniti koristi meščanov napram S. L. S., ki baje pozna le koristi kmečkega prebivalstva, meščanstvo pa omalovažuje in mu ne da tega, kar mu gre. Boj, ki ga je bojevala S. L. S. proti propadajoči liberalni stranki, so liberalci hoteli predstaviti v luči, kakor bi bil to boj proti meščanskim interesom. V resnici pa je ravnotako v interesu mest

kakor dežele, da propade liberalna stranka. Kajti kakor ni mogla dežela nikamor naprej, dokler ni zmagala S. L. S., tako je tudi vsak napredek mest nemogoč, dokler zastopa koristi meščanstva taka prazna, od samih zabavljic na „klerikalizem“ živeča stranka, pot je liberalna.

Ne S. L. S., ampak liberalci so postavili zadnja leta nekako steno med mesti in deželo. V resnici pa taka stena ne obstoja. Razen v nekaterih čisto špecijelnih zadevah, ki so v primeri s celim kompleksom političnih in gospodarskih vprašanj, od katerih je bodočnost cele kranjske dežele odvisna, prav zelo stranskega pomena, se vobče interesi mest in dežele ne križajo med seboj. Morebitna manjša nasprotja, ki se pa končno pojavljajo tudi med posameznimi deli dežele, tako strašno povdarjati in pretiravati, kot se je to godilo pri nas, je bilo pač le v interesu liberalne stranke, ne pa v interesu mest. Splošno se more reči, da je napredek kranjskega meščanstva mogoč le tako, če se da v saki mu svoje. Na tem stališču je vedno stala S. L. S. Če ni vselej mogla uveljaviti tega principa tako, kakor je želela, so bili pač vzrok liberalci, ki se do tega stališča, vsaj v praksi, niso nikdar mogli popeti.

Meščanstvo polagoma uvideva, da more svoje koristi braniti uspešno le v okviru S. L. S. Gorenjska mesta so se prva zavedla tega dejstva. Čast jim! S tem so pokazala pot, po kateri bo mogoče v kratkem času poravnati tisto škodo, ki so jo mesta trpela radi tega, ker je bilo zastopstvo njihovih interesov v rokah liberalne stranke, ki, nezmožna za vsako delo, ni znala delati družega, kakor zabavljati klerikalce! In to naj bi bilo delo za koristi meščanstva?

Izid volitev na Gorenjskem nas zato veseli. Odpira čisto nove perspektive v slovenski politiki.

PODLISTEK.

Štirje dnevi.

(Črtica iz rusko-turške vojske. — Ruski spisal W. Garšin, poslovenil F. Ka. Steržaj.)

Spominjam se, kako smo tekali po lesu, kako so švigale krogle, kako so padale odbite veje in kako smo prodirali skozi gosto trnjevo grmovje. Strelji so se vrstili vedno bolj pogosto. Na obronku gozda je blestelo tuintam nekaj krasnega, nekaj mehkega. Sirodov, mlad vojak prvega oddelka, („kako je prišel on v naš oddelek?“ mi je šinilo nehote v glavo), je počenil nenadoma k tlom in me gledal molče z velikimi, vprašajočimi očmi. Da, vsega se dobro spominjam. Pomnim tudi, skoraj kraj gozda sem ga videl, v gostem grmovju... Debel, ogromen Turek je bil, a jaz sem planil nanj, akoravno sem bil suh in slaboten. Nekaj je počilo, nekaj je letelo mimo, kakor se je pokazalo. „Glej no! Streljal je name,“ sem pomislil. A on se je s trepetajočim krikom stiskal med gosto, bodeče grmovje. Lahko bi bil šel okoli grma, a vsled strahu ni utegnil pomisljati in lezel je med bodeče trnje. Z enim udarcem sem mu izbil puško, z drugim pa zabodel nekam svoj bajonet. Nekaj je zakričalo, nekaj zastokalo. Zatem sem hitel naprej. Naši so kričali „urá!“ padali in streljali. Spominjam se tudi, da sem nekolikokrat streljal, toda že zunaj na poljani. Znova je zagrmel nov „ura“ in mi vsi smo planili naprej. To je: ne mi, a naši, ker jaz sem ostal. Čudno se mi je zdelo. Še bolj čudno je bilo to, da je drugič vse izginilo in ves hrup in strelji so umolkneli. Ničesar nisem slišal, le zrl

sem nekaj modrega... gotovo je bilo nebo. Naposled je tudi to izginilo.

* * *

Še nikoli nisem bil v tako čudnem položaju. Zdi se mi, da ležim na spodnjem delu telesa in vidim samo košček zemlje. Nekoliko bilk, nekaj mravelj, ki lezejo z glavo nizedoli po njih, nekoliko koščkov uvenelega listja... glejte, to je moj svet. Gledam samo z enim očesom, najbrže radi tega, ker je drugo zastrto z vejo, ki se nanjo opira moja glava. Zelo sem neroden. Rad bi se premaknil, — a nikakor ne morem pojmiti, zakaj se ne morem. Tako mineva čas... Slišim škripanje kobilic, šumenje čebelic. Ničesar drugega. Naposled se napnem in izvlečem roko izpod sebe in upiraje se v zemljo, poizkušam vstati na kolena.

Nekaj ostrega, zbadajočega mi je šinilo po vsem životu od kolena, do prsi in do glave in znova sem padel. Zopet mrak, zopet nič...

* * *

Vzbudil sem se. Čemu vidim zvezde, ki žaré tako žarko na temnomodrem, bolgarskem nebu? Nisemli nič več v šotoru? Čemu neki sem ga zapustil? Premaknil sem se in začutil sem mučno bolečino v nogah.

Da, ranjen sem bil v boju. Nevarno ali ne? Prijel sem se za nogo tam, kjer me je bolelo. Desna in leva sta bili pokriti s trnjevo krvjo. Ko sem se jik dotaknil, je bila bolečina liki zabobol: trajajoča, v dušo segajoča.

V ušesih mi je zvenelo, glava mi je bila težka. Temno sem pojml, da sem ranjen na obe nogi. Kaj neki je to? — Čemu me niso dvignili? Nas niso li Turki razbili? — Začel sem se spominjati, kaj se je z menoj zgodilo, sprva motno,

Politične razmere na Ogrskem.

Od leta 1867 sem so Ogrri skoro popolnoma samostojna država. Imajo v Budapešti svoj državni zbor, ki sklepa postave samo za ogrsko državno polovico, imajo svoje ministre, svojo upravo, vse popolnoma neodvisno od Avstrije. Bog ne daj, ko bi še kak avstrijski minister predrznil reči, da ima tudi Avstrija kake pravice malo pobrigati se za to, kar se godi na Ogrskem! Čeprav so Ogrri samostojni, živimo vendar z njimi vred pod enim samim vladarjem in velja naša monarhija v zboru velesil za eno samo državo Avstro-Ogrsko. Zato pač nam ne sme biti vseeno, če Ogrri v svoji državni polovici uganjajo tako politiko, ki škodi lahko celi državi. Za celo državo bi bilo boljše, ko bi naši avstrijski ministri imeli napram Ogrski več korajže, vsaj toliko kot jo imajo proti Srbiji.

Na Ogrskem se gode zadnja leta prav čudne reči. Ogrri imajo za svoj parlament še star volilni red. Po tem volilnem redu prihajajo v parlament samo poslanci madžarskih velikašev. Ti velikaši imajo na Ogrskem velikanska posestva. Več kot polovica zemlje v celi Ogrski je v njihovih rokah. Majhnih kmetij kot so pri nas navadne, na Ogrskem sploh ni. Mesto samostojnih kmetov so tam po veliki večini poljedelci v službi na velikih posestvih raznih grofov in baronov. Sedaj veljavni volilni red je tak, da odločuje pri volitvah skoro domalega povsod le volja teh grofovskih veleposestnikov. Zato tudi v parlamentu v Budapešti le ta gospoda komandira. Ta je kriva, da ne pride nikdar do lepih razmer med našo in ogrsko državno polovico. Ti grofje hočejo, da se Ogrska popolnoma odtrga od Avstrije in postane samostojna država tudi na zunaj. Svojo vojsko, svoj

potem jasneje in prišel sem do zaključka, da mi povsem nismo bili razbiti. Padel sem bil (no, tega ne pomnim, pač pa se spominjam, kako so vsi hiteli naprej, a jaz nisem mogel, ker se mi je zmegnilo pred očmi) — in pal sem na poljanico, na vrhu holma. Na ta travniček nam je bil ukazal mali major: „Otroci, tam moramo biti!“ Tako je zakričal s svojim zvonkim glasom. In mi smo bili tam; to je: mi nismo bili razbiti... Čemu me niso pobrali? Travnik je odprt, viden prostor. Gotovo ne ležim tukaj sam. Tako pogosto so streljali. Moram obrniti glavo in pogledati. Lahko sem storil to, ker sem bil preje ko sem se osvestil in poizkušal dvigniti, zapazil travnate bilke in mravljo, ki je lezla z nizedoli obrnjeno glavico — padel in se obrnil na hrbet. Radi tega vidim tudi ozvezdje nad seboj.

Vzdignil sem se nekoliko in silil sem se sestiti. A to je mučno delo, ker sta mi obe nogi prestreljeni. Skoraj sem hotel že obupati... Naposled se mi je posrečilo sestiti s solzami, ki mi jih je bolečina privabila na oči.

Nad menoj... Košček črnosinjega neba, na katerem gori neka večja zvezda in nekoliko manjših; okoli nekaj temnega, visokega. Trnje... Med trnjem sem. Niso me našli!...

Čutil sem, kako so mi vstajali lasje na glavi.

Vendar, kako sem zašel tu med trnje, ko so me vendar na poljani obstrelili? Gotovo sem se ranjen vlekel semkaj, od bolečine se ne zaveduje. Čudno, sedaj se ne morem ganiti, a takrat da bi bil prilezel prav do trnja? A, mogoče, da sem bil ranjen samo na eno nogo, a v drugo šele tukaj.

denar, svojega vladarja, svoje finance, vse hočejo imeti sami zase, o Avstriji pa še slišati ne marajo.

Naš cesar pa bi rad ohranil enotno državo. Le kot enotna država more Avstrija biti velesila, ki kaj šteje v zboru drugih držav. Ker se pa ti grofi ne marajo ukloniti, je cesar izprevidel, da jih je treba ukrotiti s silo. Vzeti je treba tem ljudem iz rok politično moč, ki jo imajo sedaj na Ogrskem po krivici, in ustvariti tak volilni red, da bodo prišli v zbornici v Budapešti do veljave ne samo, koristit te madžarske klike, ampak vseh stanov in vseh narodov v državi.

Na Ogrskem prebiva samo okoli osem milijonov Madžarov. Več kot še enkrat toliko je drugih narodnosti. Slovakov je dva milijona, Rumunov tri milijone, Nemcev dva milijona, Hrvatov in Srbov nad dva milijona. A vsi ti skupaj imajo sedaj v parlamentu samo 26, reci šestindvajset poslancev, dočim ima osem milijonov Madžarov nad 300 poslancev. A tudi teh 300 madžarskih poslancev ne zastopa koristi madžarskega prebivalstva ampak, kakor smo že rekli, samo sebične koristi madžarskih veleposestnikov.

Če bi se vpeljala na Ogrskem splošna in enaka volilna pravica, tako da bi vsak državljan, če je 24 let star, imel enako volilno pravico, in bi mogel oddati glas tistemu poslancu, kateremu bi sam hotel, bi pri prvih volitvah, vsi ti grofje izginili iz zbornice in prišli bi v budapeštanskem parlamentu do vpliva možje, ki jim je mar koristi vsega prebivalstva na Ogrskem. S temi bi se dalo govoriti.

Pred nekako šestimi leti je bila s cesarjem sklenjena pogodba, po kateri so se madžarski velikaši, ki so bili na krmilu, zavezali, da uvedejo na Ogrskem splošno in enako volilno pravico. A ker bi se na ta način sami zadržali vrat in oropali vsega vpliva, so cesarju dano besedo snedli in predložili volilno reformo, ki ni prav nič boljša od tiste, ki je sedaj v veljavi, čeprav se število volilcev pomnoži za par sto tisoč. Če bi bila ta volilna reforma sprejeta, bi se na Ogrskem skoro nič ne izpremenilo. Izvoljeni bi bili zopet po večini taki poslanci, ki bi izvrševali le voljo ogrskih velikašev. Ljudstvo bi pa ne prišlo skoro nič do veljave. Ravno tako bi delavstvo po mestih in velikih industrijskih krajih prejkoslej ne imelo nobenega posebnega vpliva pri volitvah. Predlagani volilni načrt je tak, da bi zgoraj našete narodnosti ne prišle tudi nič v poštev. Da, za nekatere, kakor Rumune na primer, pravijo, je bil stari volilni red skoro ugodnejši. Cela volilna reforma je tako skrupulala, da se je ministri sami sramujejo. Koj ko je bila predložena, je minister Szekely odložil svojo čast,

rekoč, da take volilne reforme noče in ne more zagovarjati.

Da se spozna, kako krivična je ta reforma navedimo samo to, da razločuje med tistimi, ki znajo brati in pisati in tistimi, ki tega ne znajo; med tistimi, ki so obiskovali nekaj razredov kake madžarske šole in tistimi, ki so trgali par let hlače po kaki srednji šoli. Dalje omejena volilna pravica na tiste posle, ki nekaj let nepretrgoma služijo pri enem gospodarju. Tako lahko vsak posel zgubi tik pred volitvijo volilno pravico, če mu gospodar odpove službo. In tako je še mnogo takih določb, ki imajo samo ta namen, dati tistim, ki vodijo volitve, v roko sredstva, da volilca ali prisilijo, da tako voli kot je vladi prav, ali pa mora izgubiti volilno pravico. Iz tega vzroka je tudi v načrtu določba, da mora volitev, tam kjer ne bivajo Madžari v večini, biti javna, češ tako si nobeden kmet ne bo upal glasovati proti Madžarom. Ta volilna „reforma“ je bila v torek predložena poslanski zbornici v Budapešti, da tako postane zakon. Za ta dan so se nasprotniki te volilne reforme izven parlamenta združili s poslanci opozicije v ogrskem državnem zboru, da se skupno postavijo po robu Tisi in Lukaču, ki hočeta to volilno reformo postavno uveljaviti. Velik del ogrskega parlamenta sovraži sedanjega ministrskega predsednika Lukača in predsednika zbornice poslancev grofa Tisa. Oba sta se jim zamerila radi tega, ker sta lansko leto proti ugovoru velikega dela poslancev s silo uveljavila brambeno reformo na ta način, da sta dala vse poslance, ki so skušali s hrupno obstrukcijo to preprečiti, kar enostavno s policijsko silo pometati iz posvetovalne dvorane. Od tega časa se izključeni poslanci ne udeležujejo več zborovanj in delajo z vso silo samo na to, da vržejo nasilnega Lukača in Tiso in spravijo na krmilo pravičnejše in poštenejše ministrstvo.

Predložitev nameravane volilne preosnove jim je dala dober povod. Po vsi deželi vlada velika nezadovoljnost radi tega, ker novi volilni načrt ne prinaša skoro nobenega bistvenega napredka. Posebno delavstvo v Budimpešti in po nekaterih večjih mestih burno protestira proti temu, da bi taka volilna reforma postala zakon. V Budimpešti je delavstvo zelo številno. Je tam okoli 125 do 130 tisoč delavcev. Od teh jih je nad 70 tisoč prav dobro organiziranih. Večinoma so socialisti. Na zadnjem shodu so voditelji teh delavskih društev sklenili, da bodo vprizorili na dan, ko bo vlada predložila novi volilni načrt, splošno stavko v Budapešti in po 24 večjih mestih na Ogrskem, tako da bo po vseh večjih tovarnah moralo delo prenehati. Če bi se to posrečilo in bi velika večina delavstva v Budimpešti na izdano povelje

res zapustila delo, bi se moralo v mestu že po par dneh pojaviti pomanjkanje živeža, posebno kruha in mesa, pa tudi mleka bi gotovo primanjkovalo. Z dežele v mesto pa bi ne bilo mogoče dobiti nadomestka po železnici, ker so tudi železničarji sklenili podpirati stavkujoče delavce.

S temi delavskimi organizacijami so postopali v dogovoru opozicijski poslanci. Njih naloga je bila v parlamentu otvoriti borbo proti novi volilni postavi, delavci pa bi izven zbornice temu protestu dali primeren poudarek s tem, da bi ustavili delo in bi se začela splošna stavka.

Na ta način so upali, se jim bi posrečilo spraviti vse glavno mesto in celo Ogrsko pokonci. Vlada Lukača in Tise se proti volji cele dežele ne bi mogla ustavljati. Morala bi odstopiti, z njo pa bi bila pokopana tudi tako krivično skupaj spakedrana volilna reforma.

Budapešta je bila te dni kakor kako vojaško taborišče. Ker se je vlada bala, da ne pride do nemirov, kar se le prerado zgodi, kadar štrajkajo tisoči delavcev, je poklicala v mesto 10.000 vojakov, 1000 žandarjev in ravnololiko policajev peš in na konjih. S to oboroženo silo je mislila nastopiti proti delavstvu, če ne bi bilo mirno. Zato se je bilo bati najhujšega. Lansko leto so bili že v Budapešti podobni nemiri in tedaj je bilo v bojih med delavstvom in vojaštvom ubiti 6 oseb, 135 pa ranjenih. A tedaj je štrajkalo mnogo manj delavstva, kot pa je bilo pričakovati.

Kot vse kaže tako daleč letos ne bo prišlo. Opozicijski poslanci, kateri delajo v zvezi z delavci in jih tedaj zadene pravzaprav vsa krivda, če pride do resnih nemirov, so vplivali na voditelje delavstva, ki so samo čakali prvega migljaja od opozicijskih poslancev. Ti pa so se menda še o pravem času zavedli resnega položaja in ko je bila v torek predložena volilna reforma, so v seji oddali sicer odločen protest, a do kravalov ni prišlo, ker so se takoj potem odstranili iz zbornice. To je vplivalo tudi na voditelje delavstva. Ti so spoznali, da sami s splošno stavko nič ne opravijo. Zato so v zadnjem trenutku v posebnem oklicu na delavstvo naznanili, da splošne stavke ne bo. Kaj prinesejo naslednji dnevi, se danes še ne da reči. Gotovo pa je eno. Tudi če bi Lukač in Tisa to volilno reformo s surovo silo spravila skozi in bi postala zakon, bo s tem nadvladi madžarskih grofov morebiti življenje za par let podaljšano. Ljudstvo, ki sedaj nima nobenih pravic in jih po novi volilni reformi tudi še ne dobi, bo pa vedno burneje zahtevalo, tako volilno pravico, da bo njegova volja v parlamentu prišla do veljave. Tedaj pa bo odklenkalo madžarski vsegamogočnosti in z ljudstvom bodo prišli tudi tlačeni ogrski narodi do pravic.

Bledi, rdečkasti madeži se razprostirajo okoli mene. Velika zvezda je pobledela, — nekaj malih je izginilo. — Luna vshaja. Kako dobro je biti sedaj doma! . . .

Čudni, oddaljeni zvoki se širijo okoli mene . . . Kakor bi kdo stokal . . . Da, to je stok. — Leži-li v moji bližini gotovo kak pozabljenec s prebitimi nogami, ali s kroglo v životu? Ne! — Stok je tako blizo mene, a okoli mene, zdi se, ni nikogar . . . Moj Bog, res . . . jaz sam! Tiho, žalostno stokanje. Ali je res z menoj tako hudo? Gotovo! Le jaz ne čutim bolečine, ker je v moji glavi, ko megla, svinec . . . Bolje je, umreti in spat, spat . . .

Ali se bodem zopet zbudil? — Meni je vse enako . . .

V tem trenutku, ko sem hotel leči, je obsvetil bled, širok, lunin žarek jasno ono mesto, kjer sem ležal. Zapazil sem nekaj temnega, velikega komaj pet korakov od mene. Tuiniam se je nekaj zablestelo v lulinem svitu. Gumbi so ali medalja. Je to mrtvo truplo ali ranjenec?

Vseeno, legel bom . . .

Ne, ni mogoče! — Naši niso odšli. Tukaj so. Odpodili so Turke in ostali v tej poziciji. A čemu ni slišati govorjenja in prasketanja ognja? Sam ne slišim in ne čutim od slabosti ničesar več. Prav gotovo so tukaj.

„Pomagajte! Pomagajte!“ Divji, neumen, bri-pav jok se mi je izvil iz prsi — a ni odgovora nanj. Gromko se je širil po nočnem vzduhu. Vse ostalo molči. Le cvrčki cvrče po prejšnjem nemiru. Žalobno me gleda luna z okroglim obličjem.

Ako je oni ranjenec, bi se moral vzbuditi od takega krika. To je truplo. Našinec ali Turek?

O moj Bog! ni li vseeno! Lahen sen se je spustil na moje razpaljene obrvi.

* * *

Ležal sem z zaprtimi očmi, ko sem se bil že davno prebudil. Ni se mi ljubilo odpreti oči, ker sem čutil skozi zakrite veke solnčno luč: ako bi jih odprl, bi jih solnce bodlo. Bolje je tudi, da se ne premikam . . .

Včeraj (je li bilo res včeraj?) so me ranili; prošla sta noč in dan, prošla drugič — umrl bodem. Vseeno! Boljše je, da se ne ganem. Telo naj se ne premakne. Kako dobro bi bilo, da bi prenehalo tudi delovanje možganov; no, a tega ne morem nikakor ustaviti. Misli, spomini se tesnijo po glavi. Sploh, vse to ne bo dolgo, skoraj bo konec. Le v časopisih bo stalo nekoliko vrstic: „Naše izgube so le neznatne: ranjencev toliko; ubit: Prostak, prostovoljec Ivanov.“ Ne — niti rodbinsko ime se ne bo imenovalo. Enostavno bodo rekli: „ubit eden“. Samo prostak, kakor kak kužek . . .

V moji duši je vsplamtela živa podoba. Davno je bilo; a vse, moje celo življenje, to življenje, ko nisem še tukaj ležal s prebitimi nogami, je tako dolgo . . . Po ulici sem šel, množica ljudstva me je ustavila. Tolpa je stala in molče zrla na nekaj belkastega, okrvavljenega, žalostno cvilečega. Bil je majhen, lep psiček; tramvajski voz ga je povozil. Neki hlapec je prodril med množico in pobral psa za zgornjo stran vratu in ga odnesel. Množica se je razšla.

Me bode li kdo pobral? Ne! Ležim, umri! — O, kako dobro je življenje . . . Opi dan, ko se je to dogodilo s psičkom, sem bil srečen: Šel sem kakor pijan in imel sem vzrok zato. O, vi spo-

mini, ne mučite me! Ostavite me! Bila je sreča, sedajnost je muka . . . Naj le ostanejo muke, le spomini naj me ne motijo, ki me silijo primerjati. O gorje, o mučiča žalost! Hujše raniš ti!

Svita se. Solnce žge. Odprl sem oči, ravno isto grmovje, isto nebo, a pri dnevni razsvetljavi. In tam je tudi moj sosed! Da — Turek je, mrlič. Kako velik je! Spoznal sem ga! To je on sam . . .

Pred menoj leži človek, ki sem ga sam ubil.

Tu leži mrtev, okrvavljen. Kaka usoda ga je zagnala tu sem? Kdo je? Mogoče da ima tudi on staro mater. Dolgo bode zvečer sedela v svoji mazuki (koča z ilovice) in strmela proti daljnemu severu: ne prihaja li njen ljubi sin, njen rednik in oskrbnik.

In jaz? Enako tudi . . . Rad bi zamenjal ž njim. Kako srečen je. Ničesar ne sliši, ne čuti bolečine ran, niti smrtnega strahu, niti žeje. Bajonet mu je šel ravno skozi srce . . . Na obleki je velika, temna odprtina, okoli nje kri. To sem naredil — jaz.

Nisem hotel tega. Nisem hotel zla nikomur, ko sem šel v bitko. Niti domislil se nisem, da bom tudi jaz pobijal ljudi. Le svoje prsi sem hotel ponuditi kroglijam, šel sem in ponudil. No in kaj je to? Glupec! Glupec! In ta nesrečni felah (nosil je egiptovsko uniformo) — še bolj nedolžen je. Pred so jih posadili, kakor slanike v sod, na parobrod in jih dovedli v Carigrad, niti ni slišal o Rusiji in Bulgariji. Veleli so mu in šel je. Ko bi ne šel, dobil bi bil palice, ali kak paša bi mu bil pogнал kroglo iz samokresa v telo. Z dolgimi, mučnimi koraki je šel od Štambula, do Ruščuka. Napadli smo ga in on se je branil. A, ko je videl, da se mi strašni ljudje ne

P. n. gg. volilcem v Kamniku, Radovljici in Trziču.

Za izkazano mi častno zaupanje, da ste me izvolili za Vašega poslanca v deželnem zboru, Vas prosim, da sprejmete mojo najiskrenejšo zahvalo. Bodite uverjeni, da sem si svest dolžnosti, katere sem prevzel, ter da jih bodem tudi vestno izpolnjeval v blagor in korist lepih gorenjskih mest in lepe naše domovine. Prosim vas, stojte mi tudi v prihodnje na strani in podpirajte moje stremljenje po pravem napredku naroda. Le skupno, vzajemno delo pripelje do zaželjenega cilja!

V LJUBLJANI, dne 4. marca 1913.

Dr. V. Gregorič,
deželni poslanec.

Velika Albanija v Trstu.

Zadnje soboto se je pričela v Trstu velika komedija, ki je trajala tri dni. V Trstu so delali Veliko Albanijo. Imeli so ondi prvi državni zbor „bratje“ naših Nemcev in Madjarov. Naglalo se je namreč iz celega sveta skupaj 95 različnih mož, ki so rekli, da so zastopniki turških in italijanskih Albancev, Kucovlahov in Rumunov iz daljnih balkanskih kotov. Med nje so se pomešali Nemci z Dunaja in iz „Reicha“ ter Italijani in Madjari. Glavni namen tega shoda je bil, z jezikom naklestiti Srbe, ker „batjuška car“ ni dovolil, da bi jih bili nagnali s smodnikom. Določali so tudi meje Veliki Albaniji. Predsedoval je Fajd beg Konica. Ko je na shodu grof Taaffe, sin bivšega ministrskega predsednika, pozdravil Arnavte kot brate, so Nemci jasno povedali, da se hočejo Albancev poslužiti, ker imajo v Albaniji nemške, protislovsanske interese. Hvaležnost je zahtevala, da so se zborovalci poklonili grofu Berchtoldu in razdelili med seboj njegovo sliko. Navzoča sta bila tudi dva albanska princa, Ghika in Kastrioti. Zadnji je povedal, da ne zna govoriti albanski. O kočljivih vprašanjih je bilo prepovedano razpravljati, ker se je itak komaj vzdrževal red. Začeli so se pričakati med seboj, če bodo avstrijski Nemci plačali vse stroške za ta shod, ali samo en del. V resnici bo ta komedija, od katere je bil shod v Trstu samo eno dejanje, silno drago stala Avstriji. Kako bodo Slovani s tem zadovoljni, si lahko mislimo. Kaj bi neki rekla avstrijska vlada, ko bi kdo prišel z zahtevo, da naj se nekaj plača iz državnih sredstev, ker se bodo zbrali na shod zastopniki Slovencev iz Avstrije in Ogrske in Italije in Amerike? Stoletja plačujejo Slovenci že davke v denarjih in krvi, pa niti slovenskih ljudskih šol nimamo v Trstu. Tuj, ciganski narod pa, ki je brez omike, sme ondi zahtevati vse svoboščine za zadnjega Kucovlaha in naš zunanji minister prijazno pozdravlja zborovalce, ki se hočejo razšopiriti na naše stroške! Priti moramo do prepričanja, da je nekdo Albancev nalašč najel in jim plačal pot v Trst, ker Nemcem hudo de, da sta se naš cesar in ruski car spoprijaznila. Gotovo pa je, da Slovani tega intrigiranja proti Slovanom s pomočjo Albancev ne bodo pozabili.

bojimo njegove patentirane angleške puške iz Piboda in Martini, se je ustrašil. Ko je hotel uiti, je skočil mal človek, ki bi ga bil on lahko z enim samim udarcem svoje črne pesti pobil na tla, proti njemu in mu porinil bajonet v srce.

Kaj je on zakrivil?

In kaj sem zakrivil jaz, ki sem ga ubil? Kaj sem zakrivil? Čemu me tako muči žeja? Žeja! Kdo ne ve, kaj pomeni ta beseda? Tedaj, ko smo šli po Rumuniji in korakali po petdeset vrst na dan v štiridesetstopinjinski vročini, tedaj nisem čutil tega, kar čutim sedaj. Oh, ne bo li nihče prišel?

Moj Bog! da v tej njegovi ogromni steklenici je gotovo voda. Preostaja mi, približati se mu. Koliko me bode stalo! Vseeno, splazil se bom tjakaj.

Lezel sem. Nogi sta se mi vlekli, slabotne roke komaj dvigajo trudno telo. Dva sežnja me ločita od trupla, a meni je več — ne več, ampak hujše nego množica vrst. A vendar moram lezti. Grlo mi gori, žge, liki ogenj. Da in brez vode bi prej umrl. Vseeno, mora biti... In lezem. Noge se oprijemljejo zemlje in vsako dviganje mi provzroča neznošno bolečino. Krlčim, kričim žalostno, a vendar lezem. Naposled, tu je on. Poglej, steklenica... V njej je voda in kako mnogo! Skoro pol steklenice. Dolgo, dolgo me bo preživljala... prav do smrti!

Rešila me bodeš, moja žrtva. Prišel sem odvezovati steklenico. Pri tem sem se oprl na komolec, a hipno sem zgubil ravnotežje in padel ravno z obrazom na prsi svojega rešitelja. Precej močan mrtvaški duh mi je zavel nasproti.

* * *

Konec prih.

DOPISI.

Iz Železnikov. Pregovor pravi: „Laž ima kratke noge!“ O resničnosti tega pregovora se je prepričal dopisnik „Slovenskega Naroda“, ki si je izmislil o našem č. g. župniku Marčiču neke neslanosti, češ da je bila z njimi razžaljena učiteljica gospa Dolencova in ves učiteljski stan in, da je bil v župnišču pri kosilu g. dr. Krek. Gospod župnik je razpisal nagrado dvesto kron, katere dobi tisti, ki bi dokazal, da je resnica, kar je pisal „Slovenski Narod“. Glejte, ljubi liberalci, kako lahko bi zaslužili dvesto kron. Porabili bi jih lahko za „Sokolski Dom“, ker vam tako denarja primanjkuje, da morate beračiti s svojimi skrinjicami po železniških gostilnah. To bi vam zelo prav prišlo, ker za beračenje s skrinjicami nimate nobenega dovoljenja. Tudi g. nadučitelju Dolencu bi one kronce ne bile odveč, ker ima ta dični vzgojitelj naše mladine razne nepotrebne stroške, ki njegovi soprogi čisto nič ne ugajajo. Ako bode g. Dolenc želel, bomo lahko o tej zadevi obširneje poročali.

Iz Radovljice. (Dvojna kultura.) Ko so leta 1908. pri deželnozborski volitvi v Radovljici liberalci zmagali z dr. Vilfanom in je tedanji radovljiški okrajni glavar Detela propadel, tedaj so liberalci vse storili, da pokažejo svoje vesclje nad zmago in zaničevanje klerikalcem. Napravili so zvečer bakljado, slavnostni izprevod po mestu s petjem in godbo in par liberalnih meščanov je zasramovaje na ramah nosilo cele povezke detelje. Pred glavarstvom je bila demonstracija. Gorje klerikalcu, ki bi si bil upal pokazati se na ulico, vsakega bi posuli v deteljo in pohodili. Cel večer in pozno v noč je trajal ta liberalni spektakel! Ko pa so sedaj „klerikalci“ zmagali, kako olikano in dostojno se se obnašali! Nobenega vpitja in vrišča, nobene demonstracije. Po končani zmagi se je večina mirno razšla domov, drugi pa so šli v gostilne in tam pričakovali poročil z drugih volišč. — To je dvojna kultura v Radovljici — liberalna in klerikalna...

Iz Trziča. Zopet je dobljena ena zmaga, častna za S. L. S., častna pa tudi za Trzič, ki je zopet pokazal, da ne mara za prepereli liberalizem. Kandidat S. L. S. je dobil pri nas 76 glasov, kandidat liberalne stranke 66 glasov. Liberalci sami niso upali, da bi njihov kandidat prodril v Kamniku in v Radovljici, zanašali so se le še na Trzič. Računali so z dejstvom, da notar Marinček slušbuje v Trziču, kjer je še dosti priljubljen, računali so pa tudi z glasovi Nemcev, katere so večinoma zase pridobili. Od njih so dobili najmanj 21 glasov. Volili so z njimi tudi socialni demokratje, kojih glasov štejeemo lahko pet. Nekaj glasov so nam ugrabili vsled silnega pritiska na volilce, tako da ostane čisto liberalnih glasov komaj polovica od 66. Skoro neverjetno je bilo slišati, kako je mladi Alfonz Mally delal za liberalnega kandidata, a je bilo resnično in je tudi imelo svoj uspeh. Toda kljub temu, da so se liberalci, Nemci (mi smo dobili od Nemcev samo par glasov) in sociji skupno postavili v boj zoper S. L. S., so še ostali v manjšini za 10 glasov. Zato pa vsa čast pristašem S. L. S., ki so volili po svojem prepričanju in se niso udali liberalni nasilnosti ter izvolili moža, ki mu bo brez dvoma vedno pri srcu blagor Trziča.

Politični obzor.

Iz parlamenta.

Po več kot treh tednih se je parlament zopet sestel. Zadnja seja je bila 11. februvarja. Na dnevnem redu je prvo branje predlagane postave o krošnjarstvu. Do napovedane debate o zunanjih politiki ni prišlo, ker sta ministra Štürk in Georgi izjavila, da bi taka debata sedaj, ko se vrše med državami važna pogajanja glede razorožanja, mogla le škodovati. Dr. Tresič je vprašal ministra, če je res, kar se govori, da so udeleženci tega čudnega kongresa, dobili 50.000 K državnega denarja za to prireditev. Minister še ni nič odgovoril. Prihodnja seja parlamenta se vrši danes, potem pa bo še ena 13. t. m. Ta bo zadnja do Velike noči.

Politika vevlastij.

Vse vevlasti želijo, da bise na Balkanu sklenil mir. To želi trozveza, ker imajo te tri države občutno škodo, ako se vojna ne konča. Industrijci in trgovci Avstrijo naravnost silijo, da

naj že naredi konec neznošnemu stanju. Rusija, Angleška in Francoska pa tako računajo: Če se bo vojna nadaljevala, utegnejo Bolgari vzeti Odrin in za ta slučaj bi potem pri sklepanju miru zahtevali od Turčije vojno odškodnino. Denarja pa Turčija ne sme izdajati, da kaj ostane za upnike. Francoska je posodila Turčiji lepe milijone. Rusija še polovice vojne odškodnine iz leta 1877. ni dobila. Kako bo tedaj za stare upnike kaj ostalo, ako bi začeli Turčijo cukati še novi?

Ali je mir blizu?

Čeprav se vse države prizadevajo, da bi se mirovna pogajanja zopet začela, vendar je še daleč do miru. Glavni vzrok je ta, da Bolgari zahtevajo veliko vojno odškodnino in so ravno v tej točki, kakor rečeno, veselile kaj različnega mnenja. Poleg tega vlada med Bolgari in Srbi veliko nesoglasje radi ureditve meja. Srbski listi precej ostro pišejo proti Bolgarom. Zato je malo verjetno, da bi se mir sklenil prej, dokler ni ali Turčija ali Bolgarija popolnoma onemogla. Turčija boleha na tem, da se prepirajo razne stranke med seboj. Pravijo, da bodo Mladoturki morali kmalu pobrati šila in kopita. Odkrili so baje že neko zaroto, ki je bila naperjena proti njim. Poleg tega manjka Turčiji denarja in armada je v neredu. Balkanske države pa se imajo boriti z drugimi težavami. Visok sneg in nenavadno hud mraz ovirata vojevanje. Pota so snežena, promet po mnogih krajih onemogočen. Tudi razne boleznice se širijo bolj in bolj. Vrh tega pa Bolgare muči zavest, da tudi, če si pribore nove zmage, dosti več ne morejo doseči, kot že imajo zagotovljeno.

Grki

imajo več sreče kot Bolgari in Črnogorci. Dočim se Črnogorcem še ri posrečilo vzeti Skadra in Bolgarom ne Odrina, so Grki 6. t. m. zasedli Janino. Tako veli uradno poročilo iz Aten.

Janina padla.

General Souco je s tremi eskadroni vjedil v Janino. Na trdnjavi Bizano vihra grška zastava. Janina padla! Ta vest gre danes po vsej Evropi. Ena glavnih trdnjav turške moči v Evropi je za Turčijo izgubljena. Dolgo časa se je upirala in grška vojska je naletela tu na podoben odpor kakor Črnogorci pri Skadru in Bolgari pri Odrinu. Sedaj je pa Janina padla. Grki so na ta uspeh vsekako lahko ponosni, čeprav se imajo zahvaliti zanj predvsem nenavadno ugodnim okoliščinam. Pet grških divizij (okoli 70.000 mož) je stalo pri Janini le okoli 30.000 do 40.000 Turkom nasproti. Ti so se pod poveljstvom Essad paše dolgo in hrabro ustavljali, a so se morali slednjič premoči Grkov udati. S predajo Janine je prišlo 22.000 Turkov v roke Grkov. Grške izgube se cenijo na 4000 do 5000 mož. V zadnjih tednih so Grki baje zgubili povprečno vsak dan 100 mož.

Vprašanje razoroževanja na avstrijsko-ruski meji

še ni rešeno, pač pa se tozadevna pogajanja nadaljujejo. Pravijo, da je že vse pripravljeno, da se razoroženje izvrši sredi marca, kakor hitro se doseže z Rusijo v tem oziru potrebni dogovor. Motijo pa te vesele vesti druge, veliko manj ugodne, ki hočejo zopet vedeti, da se nasprotje med Avstrijo in Rusijo ni posebno zboljšalo, ker se je Rusija baje zavezala, da bo vse storila, da Črna gora dobi Skader, o čemur pa Avstrija nikakor noče nič slišati. Tudi glede drugih mest, o katerih se ne ve, ali pripadejo Albaniji ali ne, se med Avstrijo in Rusijo baje še ni dosegel noben sporazum. Tako človek ne ve, pri čem da je in komu naj verjame.

Carjev manifest.

Dne 6. marca t. l. je preteklo 300 let, odkar vladajo na Ruskem Romanovi. Car Nikolaj je izdal ta dan svečan manifest na ruski narod, ki so se ga razveselili vsi državljani. Car naznanja, da bo vse storil, da se položaj kmečkega prebivalstva zboljša in odloča velike svote denarja za oskrbo sirot na kmetih. Poleg tega je v manifestu odpuščena kazen mnogim, ki so bili iz političnih pregreškov ali kaznovani, ali proganjeni iz domovine. Finska dobi 10 milijonov rubljev za zgradbo bolnišnic. Nekateri so pričakovali, da se bo ta manifest tudi političnih razmer dotikal. A car se tega skrbno izogiba. Samo hrabrost ruskih vojakov je pohvalil, ki so najtrdnjejša zaščita Rusije proti vsakemu napadu sovražnikov. Ta manifest je bil prečitan dne 6. marca po vseh cerkvah v Rusiji.

V Franciji

bodo vpeljali zopet triletno vojaško službo, ker hočejo pomnožiti na ta način število vojakov. Dveletna vojaška služba obstoja na Francoskem šele od leta 1905. Sedaj šteje francoska armada v miru 610 tisoč mož. Če se zopet vpelja triletna vojaška služba, pa bo to število poskočilo takoj na 790 tisoč.

Združene države v Ameriki

so dobile novega predsednika Wilsona, ki je te dni prevzel državne posle.

Mestne novice.

«Meščanska Zveza» v Kranju je na svojem sestanku dne 6. t. m. s posebnim veseljem po-

Sanje na rotovžu.

Ko je dobil g. Ciril Pirc zadnjič v roke „Gorenjca“ in je videl, da je v njem zopet govor o kranjskih obrtnikih, ga je to nemalo razdražilo. „Kaj, že spet ti obrtniki! Jaz sem mislil, da bo zdaj mir, ko smo zadnjič enkrat za vselej z vso svojo avtoriteto proglasili v „Savi“, da se v Kranju občina za potrebe obrtnikov ne more in ne mara brigati, ker je ljubljanska Trgovska in obrtna zbornica kot nalašč za tako reč. In Bog ve! v Ljubljano iz Kranja tudi ni daleč. Če obrtniki kaj hočejo, kar Varhajtu naj povejo, je najbolj priprosto. Ta gre vsak dan v Ljubljano in bo rad sporočil v Trgovsko in obrtno zbornico, če mu kaj naroče, saj ve, kje je. Čemu se obrtniki na rotovž obračajo, pa res ne vem.“ Tako se je jezil g. Pirc in nič kaj dobre volje ni bil tisti večer, čeprav se je premagoval. Kranjski obrtniki, na katere prej ni nikdar mislil razen pri volitvah, mu kar niso šli iz glave. Slabe volje je legel spat.

Še slabše pa se je zjutraj zbudil iz spanja: Navsezgodaj je namreč priletel nadenj nekdo iz liberalne tiskarne: „Saj ste brali včerajšnjega „Gorenjca“, ki nam očita, da smo v zadnji „Savi“ rekli, da za obrtnike mesto ne mara ničesar storiti. Čeprav je vse to res, kar „Gorenjec“ piše, nekaj pa moramo vendar odgovoriti, že zaradi lepšega. Obrtniki se pritožujejo, da jih izzivamo. Pa vaša bolniška blagajna je tudi napadena. Prav mudi se, kar stavci čakajo!“ Gospod Pirc si pomane zaspane oči. Vse ga je jezilo. Bolniška blagajna dela tako, da nevolja proti nji vse bolj in bolj narašča, sedaj pa še ti preklicani obrtniki. Sicer se gospod Pirc obrtnikov ne boji posebno. Oni pač zabavljajo proti njemu, volijo ga pa le. Zabavljati pa je v Kranju že itak v navadi! A vseeno ga je reč jezila. „Človek bi imel rad mir!“ je jezno vzkliknil in pri tem ga je obšlo čuvstvo, kakor ga ima človek, kadar se zaganja vanj kak majhen kužek. Bolj, ko se ga otresaš, bolj ti je mrha za petami. Nevaren pa ni. In ker je bilo le treba nekaj odgovoriti, se je vsedel kar v nočni suknji k pisalni mizi ter vrgel na papir notico o kužku, priklenjenem na prekratki verigi. In prav živo ga je popisal tega obrtniškega kužka, ki mu moti duševni pokoj. „Malo norca se podelajmo,“ tako si je mislil, „pa bo opravljeno.“ In če zraven še zapisemo, da bo občinski zastop vselej blagohotno upošteval vsak pameten predlog, ki pride od strani obrtnikov, ni vrag, da bi mi ti mogli zameriti. Nezadovoljneži bodo pa osramočeni utihnil.“

Ko je zvečer izšla notica v „Savi“, so jo na rotovžu v veseli družbi prečitali, in vsi so našli, da je tak odgovor na obtožbo, da mestna uprava dosledno zanemara interese obrtnikov, naravnost klasičen, da popolnoma odgovarja političnemu programu liberalne stranke in da mora na obrtnike napraviti uajugodnejši utis. „To smo jim povedali,“ taka je bila splošna sodba, in g. Pirc je bil ta večer, ko je legel spat, tako židane volje kot že dolgo ne. Z veseljem je premišljal o svojem kužku, dokler ni slehnič zaspal.

Komaj pa je zatusnil oči, je imel čudne sanje. Zdelo se mu je, da stanuje na rotovžu, kjer ima, kakor nekak knez, urejeno prekrasno stanovanje. Desetletja že je neomejen gospodar v Kranju in nič ni čuda, če so meščani, ki so se polagoma izpremenili, da sami niso vedeli kako, v njegove zveste podložnike, nazadnje uvideli, da je najbolje, če tudi na rotovžu stanuje. In od lanskega leta sem je res kot kronani knez kranjskega mesta otvoril na rotovžu svojo rezidenco. Pri misli na to se je veselo zagugal po mehki postelji, da so prožni vzmeti zaškripali in je lahak šum pretresel nočno tišino. Toda ta čut blaženstva je zmotil kmalu sledeči dogodek: Prikazal se mu je ob vznožju postelje „obrotniški“ kužek, ravno tisti, ki ga je sam dan poprej tako lepo opisal v „Savi“. Strašno je lajal. Hov, hov! se je razlegalo po sobi. Tam zadaj v temi pa je g. Pirc komaj vidno razločil obrise moške postave. Zdelo se mu je, da stoji med vrati „Gorenjčev“ obrtnik, ki si prav zadovoljno mane roki, da kužek tako močno laja.

Pirca je to lajanje grozno jezilo. Odkar je poslanec, spi ta mož nočindan, kakor kralj Matjaž, in nima rad, če ga kdo moti v njegovem pokoju, najmanj pa ponoči. Takoj, ko so minule zadnje volitve, je zaspal in, kakor kralj Matjaž lastovke, čaka prihodnjih volitev, da se predrami. Če ga pa kdo med tem časom moti, gorje mu!

Kužek pa se ni zmenil za želje zaspanega poslanca in je gnal venomer: Hov, hov! To je bilo Pircu pa že preveč! Pograbil je staro marelo, ki mu krasi sobo kot simbol nekdanjih političnih borb, iz katerih je izšel vselej kot zmagovalac in lop! zamahnil je po neuljudnem kužetu, da bi se bila marela skoraj zlomila. Kolikokrat je že mož vihtel to svojo marelo in vsi politični nasprotniki so imeli velik strah pred njo. Mislil je, tudi sedaj bo pomagalo. Pa o groza! V tem trenutku, ko je zamahnil, se je kuža izpremenil v velikanskega psa, kot ga Pirc še ni videl svoje žive dni. Ta se je renčé postavil na zadnji nogi in iz slinastega gobca so se mu pokazali svetli beli zobje. Tako je stal in nepremično imel uprte svoje steklene oči v zaspanega poslanca.

Tedaj pa se je g. Pirc, ki sicer ni strahopeten, zelo ustrašil. Hlače so se mu tresle, vroč pot mu je oblił čelo.

„Pošast, kaj hočeš od mene?“ je izpregovoril s težavo. Glas se mu je tresel od strahu.

In, o čudo, pes je odgovoril s človeškim glasom: „Preden se zemlja štirikrat zavrti okrog svoje osi, bo pregan iz Radovljice, Tržiča in Kamnika Tvoj prijatelj Marinček, a preden se zemlja samo enkrat zavrti okoli solnca, bo udaril kralj Matjaž z mogočno vojsko na Gorenjsko in bode spravlil celo Gorenjsko podse. Odkar bo dr. Gregorič v njegovem generalnem štabu, bo njegova vojska nezmagljiva.“

Te zadnje besede pa je bilo slišati le bolj nejasno. Mogoče, da so se tudi nekoliko drugače glasile. Kajti pri zadnjih besedah je velikanski pes boljinbolj skupaj lezel, slika je postala motna, in ko je g. Pirc hotel pogledati malo bolj natanko, je videl od vsega psa le še veliko črno piko, na rdečem ozadju, ki se je boljinbolj oddaljevala, dokler ni vsa prikazen v temi izginila. V tem trenutku se je g. Pirc zbudil, ne na rotovžu, ampak doma v svoji sobi.

Težko je čakal jutra.

Zjutraj pokliče k sebi hišno in ji ukaže prnesti sanjske bukve. Išče in išče, pametne razlage za svoje sanje ne najde. A pomenljive so te sanje vsekako. Zato jih priobčujemo, naj se zabeležijo v mestni kroniki. Tisti pa, ki jim je mar napredek našega mesta, naj o njih malo razmišljajo. Ne bo zastoj. In navsezadnje, pravijo, je g. poslanec Pirc obljubil lepo nagrado tistemu, ki bi jih znal — prav razložiti.

Za smeh in kratek čas.

Naslov „Gorenjca“ pozabila. Stara ženica je v štacuni, kjer prodajajo „Gorenjca“, nakupila vsakovrstnih potrebščin. Še „Gorenjca“ bi rada, pa je ime pozabila, ali brihtna glavica si zna pomagati. Pokliče gospodarja in mu zapupno na uho pove: „Dajte mi še za en groš tistega papirja, ki je vojna v njem.“

Izgovor. Profesor: „Kaj pa slikate?“ — Učenec: Grozdje, gospod! profesor!“ — Profesor: „To ni ravno slabo; toda še veliko manjka, da bo tako, kakršno je slikal Apel, kateremu so ga tice letale kljuvat!“ — Učenec: „Kaj pa jaz morem za to, da so tice zdaj bolj pametne!“

Pri zdravniku. Zdravnik: „Gospa, kakor je videti, so vam toplice precej pomagale!“ — Gospa: „Res vsako leto je malo bolje; če pojde tako naprej, bom ravno popolnoma zdrava, ko bo treba umreti!“

Čuden dokaz. Boštjan: „Jaz sem pričnan, da ženske najbolj lažejo. Moja na primer skoraj vsaki večer pravi, da pridem kmalu domov, — pa nobenkrat ni res!“

Huda rotitev. Jud: „Jaz bi želel, da bi ti imel tisoč dežel, v slehni deželi tisoč mest, v vsakem mestu tisoč ulic, v vsaki ulici tisoč hiš, v vsaki hiši tisoč sob, v vsaki sobi tisoč postelj, in bi moral ležati v vsaki postelji tisoč let in da bi te ves čas zobje boleli!“

Pri zdravniku. Zdravnik: „Še nekaj bi vam svetoval: „Nikar preveč piva ne pijte!“ — „Bodite brez skrbi — piva pri meni ni nikoli preveč!“

Gosposko. A: Vaš sin je nadzornik v kaznilnici, kajne?“ — Gospa: „Je res; pa tam so le zločinci iz boljših stanov!“

Vprašanje in odgovor. Kak razloček je med mladim in starim zdravnikom? — Mladega obide rdečica, ko dobi denar; star postane rdeč, če ga ne dobi.

Novije vesti.

Dunaj, 6. marca. V državnem zboru so danes interpelirali ministra Berchtolda, če je res 50.000 kron dala država za albanski shod v Trstu. Ožigovali so se v interpelaciji nastopi Albancev proti Srbom, češ, da je to v nasprotju s čustvi večine avstrijskih državljanov.

Atene, 6. marca. Tukaj vlada veliko veselje, ker je Janina padla. Janino je bil pomagal utrditi Nemec von der Goltz.

Atene, 6. marca. Ni resnična novica, katero je prinesla „Neue Freie Presse“, da je turška ladja „Hamidie“ potopila grško ladjo, na kateri je bila srbska vojska.

Budimpešta, 6. marca. V krogih večine ogrskega državnega zbora računajo s tem, da bo debata o volilni reformi že v prihodnjih dneh končana. Opozicija se obravnave ne udeležuje in sploh pri seji ni navzoča.

Budimpešta, 6. marca. Ker so socialisti napovedani štrajk preklicali in je delavstvo tako doživelo lepo biamažo, vlada v krogih delavstva velika nevolja na socialno demokracijo, ki je delavstvo vpeljala na led. Policija dobi dopise, da bo splošna stavka vseeno v kratkem izbruhnila. To je seveda malo verjetno.

Petrograd, 6. marca. Slavnosti za tristoletnico so tu velikanske. Vsa država se raduje, samo socialisti in Poljaki godrnjajo. V Varšavi so zapri več Poljakov, ki so delali demonstracije v cerkvah proti carjevemu ukazu.

DRUŠTVA.

Izobraževalno društvo „Kranj“ v Kranju priredi v nedeljo, dne 9. marca 1913, v „Ljudskem Domu“ v Kranju „Požigalčvo hči“, resno igro v petih dejanjih, sedmih slikah, spisal J. K. Tyl. Vstopnina: Sedeži I.—III. vrste 1 K; IV.—VI. vrste 80 v.; VII.—X. vrste in na galeriji 60 v. Stojišča 40 v. Dijaki 30 v. Člani plačajo pri sedežih 20 v. manj. Vstopnice se dobe v knjigarni „Ilirija“ in pred začetkom igre pri blagajni. Igra se ne ponavlja. Začetek ob polosmi uri zvečer, konec ob desetih.

Smrt stoletnega starčka. V Belgradu je umrl Nikola Mesarović, staravno 100 let. Oženjen je bil samo enkrat in mu žena še zdaj živi; stara je 89 let. V zakonu sta živela skupaj 70 let.

Bogat berač. V Maku na Ogrskem je umrl neki berač, v čegar zapuščini so našli hranilnično vložno knjižico, glasečo se na 70.000 K. Denar dobe pokojnikovi sorodniki, ki so zelo revni.

Slovenske občine in gospodarska društva — spominjajte se v svojih proračunih :: „Slovenske Straže“!

Najboljši in najcenejši asbestni

strošni škrlj

iz tovarne v Mor. Žumperku.

Zastopstva:

Franc Dolenc, Kranj, Jakob Lah, Rateče,

(Gorenjsko).

PREMOG Irboveljski najboljše : kakovosti se dobi vedno in v vsaki množini ter najceneje pri tvrdki 26 2-1 J. Kušlan, Kranj, Glavni trg.

SLOVSTVO.

Slovensko-nemški razgovori v vsakdanjem življenju. Nemščina brez učitelja, II. del. Sestavil Pavel Novak. Založila „Katoliška Bukvarna“ v Ljubljani. Nemščina brez učitelja obsega sedaj dva dela: I. del „Nemška slovnica za samouke“ je bolj teoretične vrednosti in zahteva učenje po tej knjigi nekaj truda in slovniške podlage; vendar pa mora to knjigo predelati, kdor se hoče nemščine temeljito priučiti. II. del „Slovensko-nemški razgovori v vsakdanjem življenju“ je pa čisto nova knjiga velike praktične vrednosti. To knjižico lahko rabi vsak samouk; treba je samo, da zna čitati. Razgovori so izredno praktični in prirejeni za vse slučaje in razmere, v katerih pride preprost Slovenec v neposredno dotiko. Tako bo našlo n. pr. slovensko dekletko, ki si išče službe v nemških krajih in pri nemških družinah, v knjigi razgovore, ki jih bo lahko in uspešno uporabljala ne le pri nastopu službe, temveč tudi med službovanjem samim. Slovenski trgovec, gostilničar, obrtnik, delavec, mladenič, ki gre k vojakom itd., bo našel v tej knjigi pravega svetovalca, ki ga bo rešil v občevanju z Nemcem neljube zadrege. Knjižica bo pa zanimala tudi marsikoga, kateremu se ni treba nemščine šele učiti. Tako najdejo n. pr. načelniki slov. telovadnih društev, požarnih bramb. itd. v odstavku „Razgovori za vojaške novince“ poleg nemških tudi vsa slovenska vežbalna povelja. V tem oddelku so navedene tudi razne vojaške stopnje, razdelitev armade, vojna moč v miru itd., tako da se bo vsak v vojaše potrjen mladenič, ki ima priti takorekoč v nek čisto novi, tuji svet, lahko že pred nastopom vojaške službe upeljal v nove razmere, kar mu bo zagotovilo uspešnejši napredek pri vojaki. Cena za I. del Nemška slovnica za samouke, II. natis, K 1.20. Cena za II. del Slovensko-nemški razgovori K 1.20. Oba dela skupaj vezana v platno K 3.—

Moja stara izkušnja me uči in drži, da za odpravo izpuščajev, kakor tudi za nego kože, ni boljšega mila kakor je svetovno znano **Steckenpferd lilijino mlečno milo** Bergmanna in dr., Tešin ob Labi. — Komad po 80 vin. se dobi po vseh lekarnah, drogerijah, parfimerijah i. t. d. — Ravnotako je brez primere Bergmannova lilijina krema „Manera“ za nego nežnih, belih damskih rok; v škatlicah po 70 vin. se dobi povsod. 147 50—45

Zobozdravniški in zobotehniški atelje

Dr. Edv. Globočnik, okrožni zdravnik in zobozdravnik, in **Fr. Holzhaeker**, konc. zobotehnik

V KRANJU
v Hlebševi hiši, nasproti rotovža, je slavnemu občinstvu vsak delavni dan od 8. ure zjutraj do 5. ure popoldne in ob nedeljah od pol 8. ure zjutraj do 11. ure dopoldne izven velikih praznikov na razpolago. 16 52—10

Vojni stroški balkanske vojske. Vsled vojske na Balkanu imajo že več mesecev, pod orožjem Bolgari 300.000, Srbi 200.000, Črnogorci 40.000, Grki 60.000, Turki pa okoli 500.000 mož. Vojni stroški znašajo mesečno na Bolgarskem 4.500.000 funtov šterlingov (en funt šterlingov je 24 kron), v Srbiji 3.000.000 funtov šterlingov, v Črni Gori 600.000 funtov, v Turčiji 7.500.000 funtov. V štirih mesecih vojske znaša to že 1584 milijonov kron. Vštete pa niso vsote, koliko stane vojska na morju Grke in Turke, kakor tudi ne škoda, ki jo trpita trgovina in obrt.

Zatiranje strupenih kač na Kranjskem je povzročil lansko leto na Kranjskem deželni odbor s svojo tozadevno okrožnico na županstva, v kateri je razpisal premijo po 1 krono za glavo strupene kače. Ljudstvo se je spravilo z veliko vnemo na pokončevanje kač in jih je pobilo neverjetno veliko množino. Iz 222 krajev je došlo 265 pošiljatev v deželni muzej, kjer so razbirali in določevali glave v prirodopisnem oddelku. Skupno število odposlanih kačjih glav znaša 23.371; med njimi pripade 15.035 glav na strupene kače (14.623 modrasov, 316 gadov, 7 bosenskih gadov in 69 črnih gadov) in 8336 na nestrupene kače (7059 smokulj, 83 gožev, 878 kobralik, 316 beloušk), poleg tega je bilo vposlanih tudi 88 glav slepičev — na Dolenjsko odpade 11.925 glav (8005 modrasov, 12 gadov, 3449 smokulj, 61 gožev, 996 kobrank, 102 belouški); na Gorenjsko 5223 (2546 modrasov, 282 gadov, 7 bosenskih gadov, 60 črnih gadov, 1829 smokulj, 11 gožev, 373 kobrank, 115 beloušk); na Notranjsko 6223 (4072 modrasov, 22 gadov, 29 črnih gadov, 1781 smokulj, 11 gožev, 209 kobrank, 99 beloušk). Navedeni pregled in podatki nam kažejo, da so se v zadnjih desetletjih strupene kače po naših krajih izredno močno razmnožile ter je v vsakem oziru odobravati sklep kranjskega deželnega odbora, ki priporoča zatiranje strupenih kač. Pri uničevalnem kačjem lovu so pa trpele občutno tudi nestrupene kače. Belouška in kobranka manj, ker jo ljudje poznajo; najhujše se je godilo smokulji, ki velja splošno pri nas za strupeno. Nekateri jo zamenjujejo z gadom, drugi zopet jo poznajo pod imenom „rjava kača“. Zato so pošiljala županstva iz vseh krajev naše dežele mnogoštevilne pošiljatev glav nestrupene kače. V gospodarstvu prirode so nestrupene kače vsekakor potrebne; nekatere izmed njih pa koristijo tudi človeškemu gospodarstvu z uničevanjem miši in raznega mrčesa, zato nikakor ne moremo soglašati z zatiranjem nestrupenih kač. S stališča prirodno-varstvene gibanja se zatiranje kač sploh ne more odobravati — z ozirom na izredno pomnožitev strupenih kač na Kranjskem pa lahko zagovarjamo njih pokončevanje. Vsekakor pa bi bilo priporočljivo, da se izkuša pri tem, v kolikor je pač mogoče, omejiti in preprečiti preganjanje nestrupenih kač.

Kako je gnojiti z umetnimi gnojili?

Ako bi hotel kdo trditi, da so umetna gnojila boljše ko domači hlevski gnoj, se mu lahko v obraz pove, da je lažnik in da govori to edino le v prid kupčiji z umetnimi gnojili. Istotako pa nima prav tudi oni, ki bi trdil, da so umetna gnojila zanič. Vobče se lahko reče, da stojita domači gnoj in umetna gnojila na isti stopnji glede vrednosti. Ako naj umetna gnojila tekmujejo z domačim gnojem, se mora v prvi vrsti gledati nato, da jih rabimo pravilno, to je tako, da nadomestimo z njimi domači gnoj popolnoma. Vsak kmetovalec ve, da ima domači gnoj v sebi vse one tvarine, ki so za rast rastlin neobhodno potrebne in te tvarine so kali fosforova kislina in dušik. Umetnih gnojil je pa mnogo vrst in vsako posamezno umetno gnojilo ima vedno le po eno prej imenovanih tvarin, torej je glavni pogoj pri uspešni porabi umetnih gnojil, da vzamemo od teh toliko vrst, da spravimo v zemljo vse iste snovi, kakor z domačim gnojem.

Nekateri, ki imajo o umetnih gnojilih še prav malo pojma, mislijo, da je ime „umetno gnojilo“ nekako blago ene in iste kakovosti, samo da je eno bolj drago, drugo bolj poceni. Takšno mnenje je popolnoma napačno, ampak umetna gnojila se delijo v tri glavne skupine: v kalijeve, fosfornata in dušičnata umetna gnojila. Kdor torej hoče imeti od gnojenja z umetnimi gnojili pravi uspeh, mora kupiti od vsake teh treh skupin po eno gnojilo, ker le v tem slučaju je postregel rastlinam z vsemi hranilnimi snovmi, ki so v domačem gnoju združene. Ako smo tako ravnali, bode uspeh gnojenja tudi isti, kakor z domačim gnojem, v mnogih slučajih še celo boljši, ker imamo pri porabi umetnih gnojil to prednost pred domačim gnojem, da lahko spravimo v zemljo več hranilnih snovi, kakor z domačim gnojem.

Kot najboljšo kalijevo gnojilo se priporoča kalijeve sol, ki vsebuje 40% hranilne snovi kalija. Kalijevo gnojilo je tudi kajnit, ki se rabi najbolj za travnike in vsebuje le 12 do 13 odstotkov kalija. Gnojenje s kalijevo soljo pride mnogo ceneje. Kot fosfornata gnojila pridejo za nas Tomasova žlindra in superfosfat v poštev, katera gnojila se naj pred trosenjem pomešajo s kalijevimi gnojili, da jih je lažje enakomerno potrositi. Najbolje je, če se ta gnojila potrosijo že pred oranjem; podorjejo pa se naj plitvo; da, zadostuje pa tudi, če jih pred setvijo dobro z brano povlačimo. Velika napaka je pa, potrositi samo fosfornata gnojila, kakor se pri nas še prepogosto godi. Napačno je to zaradi tega, ker s tem gnojenjem dobijo rastline samo fosforovo kislino, kalija in dušika pa ne. Izmed dušičnatih gnojil je pa čilski soliter najbolj priporočljiv, posebno za pomladanske setve, ker učinkuje izmed vseh gnojil najbolj hitro in se njegovih hranilnih snovi v zemlji nič ne poizgubi, kakor je to pri žveplenokislem amonijaku slučaj. Čilski soliter se lahko potrosi kratko pred setvijo, pri setvi ali pa tudi po setvi; še celo po vrhu, ko so rastline že iz zemlje, ga lahko z uspehom potrosimo. V tem slučaju se pa naj trosi le ob času, ko so rastline suhe.

Koliko se naj vsakega gnojila za to in ono kulturo vzame, da bo uspeh gotov, je pač težko natanko povedati, ker mnogo je odvisno od lege in kakovosti zemlje. Najbolje je, da priredi vsak kmetovalec najprej male poizkuse, predno gnoji v velikem. Na ta način se lahko sam natanko prepriča, koliko in katera gnojila potrebuje njegova zemlja. Navadno se jemlje za en oral pomladanske setve — oves, koruzo, krompir po 100 do 150 kg kalijeve soli, 200 do 300 kg superfosfata ali Tomasove žlindre in 100 do 150 čilskega solitera.

Ni prav ako gnojite z umetnimi gnojili brez **kalija.**

Dokazalo se je s praktičnimi poizkusi, da poboljša ravno

KALIJ

v zvezi s fosfornatimi in dušičnatimi gnojili kakovost rastlin ter pomnoži pridelke.

Kalijeve in druga gnojila ima vedno v zalogi tvrdka

Anton Kašman v Škofji Loki.

Istotam se dobe tudi brošure o porabi umetnih gnojil.

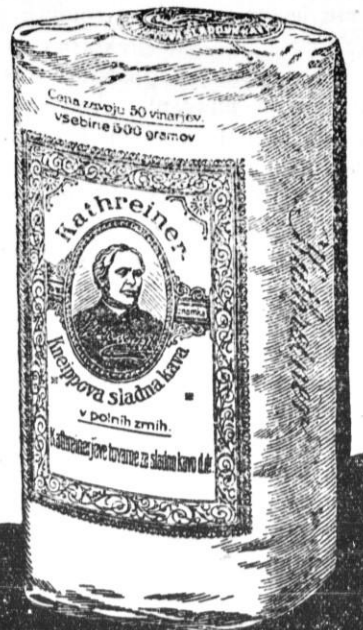
43 3—2

Eternit
najboljše strešno kritje

44 2

prodaja najceneje tvrdka

Peter Majdič „Merkur“, Kranj.

Redilno — zdravo — poceni
Za otroke najboljše

Poučni del.

Kako spoznamo dobro pitno vodo.
Dobra pitna voda mora biti čista in sme imeti malo ali prav nobenega okusa. Boljša je mehka kot trda voda. Taka voda, ki pri kuhi napravi mnogo snovi na dnu, ni dobra in ako je mogoče, naj se je ne pije. Vodo preiščemo na ta-le način: V majhno steklenico damo dve do tri unče vode, kateri primešamo pol žličice za kavo sladkorja. Steklenico dobro zamašimo in jo postavimo za dva dni na svetel prostor. Ako v vodi ni organskega blata, tedaj ostane voda čista, v nasprotnem slučaju se pa napravi mleku podoben oblaček. Skalitev vode povzročijo fosforjeve soli, ki so vedno v živalskih odpadkih (v hlevih, straniščih, odvodnih kanalih i. t. d.). Vodo lahko preiščemo še na drug način. V to svrhu si pripravimo tekočino, v kateri je le pet odstotkov tanina. Vodo, katero hočemo preiskati, moramo stehati, potem ji pa za pet odstotkov njene teže primešamo tekočino, v kateri smo razpustili tanin. Ako so v vodi organske snovi, potem se kmalu, ko smo dali v njo tanin, napravi na površini kožica ali pa pena, na kateri vidimo mavrične barve, kakor jih večkrat opazimo na stoječi vodi.

Ako ne morete jesti, ali ako se počutite slabo, odpomerejo vam zdravniško preizkušeno

319 12-9 **Kaiserjeve**

želočne melisne karamele

kajti po njih bodele dobili dober tek, želoček se zopet uravna in okrepi. Radi oživljajočega in osvežujočega učinka so naravnost nepogrešljive, pri turah. Paket 20 in 40 vin. Dobi se pri **K. ŠAVNIK**, lekarna pri sv. Trojici v Kranju.

Teodor Korn

pokrivavec streh, klepar ter vpeljavec vodovodov 301 12-6

Ljubljana, Poljanska cesta 8

prporoča se p. n. občinstvu za izvrševanje vsakovrstnih **kleparskih del in pokrivanje streh** z angleškim, francoskim in tuzemskim škrikljem, z azbest-cementnim škrikljem „Eternit“, dalje z izbočeno in ploščnato opeko, lesnocementno in strešno lepenko. Vsa stavbinska in galanterijska kleparska dela v priznani solidni izvršitvi. Popravila točno in ceno.

Proračuni brezplačno in poštnine prosto.

Podružnica v Trstu, Via Miramare št. 71, ki jo vodi poslovodja g. Franjo Jenko.

Za izdelovanje konjske ::
oprave, žimnic, lakiranje
voz i. t. d. se prporoča

Albert Černe

sedlar in tapetnik

:: v Škofji Loki ::

2 26-8

Jakob Košmerlj

edina slovenska tvrdka te vrste

v **Trstu, ulica St. Martiri 11.**

Telefon 49 VIII. — Čekovni račun c. kr. pošt. hran. št. 121.805.

Prporočam slavnemu občinstvu **veliko zalogo kave, čaja, južnega sadja i. t. d.**

Postrežba točna in solidna. 113 43

Na deželo pošiljam prosto vožnje po povzetju po železnici in v savitkih po pošti.

Cenik izhaja štirikrat na leto.

Mestna hranilnica v Kamniku. V mesecu svečanu 1913 je 169 strank vložilo 44.745.92 K. 145 strank dvignilo 34.489.05 K. Stanje hranilnih vlog 2.020.649.31 K. Stanje hipotečnih posojil 1.579.694.96 K. Denarni promet za mesec svečan 1913 209.380.99.

Proda se iz proste roke enonadstropna hiša obstoječa iz treh sob, kuhinje, shrambe, drvarnice, i kleti
Franca Kremžar, Klanec 8.

Priporoča se
„**Trgovina s špecerijskim blagom**“
deželnimi pridelki in delikatesami
kakor tudi 338 13-12

Zdravko Kranjc
v Kranju („Zvezda“).

Najvarnejše in najugodnejše se naloži denar v

4 1/2 odstot. pupilarno varnih zastavnih listih in komunalnih zadolžnicah **Kranjske deželne banke v Ljubljani**

340 14

za katere jamči **Kranjska dežela**. — Komadi po K 100, 200, 1000, 2000 in 10.000.

Ceniki na zahtevo zastonj!

Šivalni stroji in kolesa

Tovarniška zaloga 154 52-46

iv. Jax-a v Ljubljani

Dunajska cesta št. 17

prporoča svoje najbolj priznane

šivalne stroje, kolesa in stroje za pletenje (Strickmaschinen).

Cenike, se pošlje na zahtevo zastonj!

R. WOLF Magdeburg - Buckau.
Podružnica na Dunaju
Dunaj, III., Am Heumarkt št. 21.
Brüssel, Buenos-Aires, Roubaix, Turin, Dresden 1911.
Patente 8 Grand Prix. 298 24-13

vročeparne lokomobile.

Originalno strojedelstvo Wolf . . . 10 — 800 k. s.
Obratni stroji z najvišjo popolnostjo in debelkom za industrijo in poljedelstvo.

Dosedaj izdelanih nad 900.000 k. s.

Denarni promet do 31. XII. 1911 nad 10 milijonov kron.

Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje!

Stanje hranilnih vlog nad 1.300.000 kron.

Hranilnica in posojilnica v Kranju

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 9. do 12. ure dopoldne ter jih obrestuje po

4 1/2% štirinapol odstotka.

12 10

Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se obrestovanje kaj prekinilo. Sprejema vloge na tekoči račun. Posojila na vknjižbo po 5 1/2% na osebni kredit po 5 1/2%.

Hranilnica ima prostore v „Ljudskem domu“ poleg župne cerkve v Kranju. Uraduje od 9. do 12. ure dopoldne.

Razširjajte „Gorenjca“!

Umetni zobje!

Ne da bi se izruvale zobne korenine, se ustavljajo

amerikanski umetni zobje

posamezno ali celo zobovje, kakor se tudi

plombrirajo zobje

18 52-10

vsak dan od 8. ure dopoldne do 6. ure zvečer v konc. zobotehničnem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana.

Glinaste peči

štedilnike, banje za kopeli, kakor tudi kipe, vaze in druge glinaste izdelke v vseh barvah, trpežne in cene prporoča

170 52-41 **Avgust Dreise**

prva in največja tovarna peči in glinastih izdelkov v Ljubljani.

Zvonolivarna

Max Samassa
v Ljubljani

20 52-10

se prporoča za vli-vanje zvonov za zvonike z ubranim ter milodonečim glasom.

Do konca leta 1911 je razposlala 6887 komadov zvonov za zvonike v skupni teži od 2.674.508 kg.

Cerkveni svečniki in viseče svetilke (lustre), kanonske table v odgovarjajoči izdelavi od težko lite medii in zelo trpežne snovi.

Proračuni in ilustrirani ceniki na zahtevo brezplačno in poštnine prosto.